PREVENCIJA ZLOUPOTREBE PAS

Prim dr Snežana Janković

- Najbolji način borbe protiv narkomanije – prevencija kroz edukaciju mladih i upoznavanje sa svojstvima i posledicama upotrebe psihoaktivnih supstanci.

ZABLUDE!

- Znam sve o drogama.
- Zavisnost od droga je samo stanje uma.
- Postoje lake i teške droge.
- Drogu mogu da ostavim kad hoću, bitna je samo moja odluka.
- Droga olakšava rešavanje problema.
- Droga širi duhovne vidike.
- Droga povećava kreativnost.
- Marihuana je manje štetna od duvana...

PROMOCIJA ZDRAVLJA I PREVENCIJA BOLESTI

PROMOCIJA ZDRAVLJA

PREVENCIJA BOLESTI (nivoi, Lewel and Clark):

- PRIMARNA – OPŠTE i SPECIFIČNE mere prevencije
- SEKUNDARNA PREVENCIJA – rana dijagnoza i lečenje
- TERCIJARNA PREVENCIJA - rehabilitacija (medicinska, socijalna, profesionalna...)

Zdravstvena prevencija zloupotrebe PAS

- **Primarna**:
  - Sprečavanje zavisnosti
  - Rad na unapredjenju kvaliteta života, jačanje pojedinca, njegovih odbrambenih snaga, samopoštovanja, veština odolevanja pritiscima
  - Sprečiti da uzroci bolesti dobiju šansu da utiču na pojedinca
- **Sekundarna**:
  - Lečenje, kada je problem zavisnosti već nastao (ambulantni i bolnički tretmani)

- **Tercijarna**:

- Resocijalizacija, smanjenje posledica zavisnosti (dnevne bolnice, posthospitalni programi, komune)

- Redukcija štetnih efekata narkomanije, registrovanje narkomana, procena zaraženih HIV-om, smanjenje štetnosti upotrebe, formiranje institucija za lečenje, rana dijagnostika, davanje informacija putem medija o rizicima i posledicama kontinuirane upotrebe PAS, supstitucione terapije metadonom, buprenorfinom...

- Dijagnoza, tretman i prateća patologija

PREVENCIJA ZLOUPOTREBE PAS

- ***A)OPŠTA PREVENCIJA*** **ZAVISNOSTI OD DROGA**
- **NE MOŽE SE SVESTI NA KONTROLU PROIZVODNJE I PROMETA DROGA I NA POVEĆANU SOCIJALNU KONTROLU MLADIH:**
- **POTPUNIJI RAZVOJ DRUŠTVENE BRIGE O DECI I NJIHOVOM RAZVOJU I SOCIJALIZACIJI I**
- **POBOLJŠANJE USLOVA I MOGUĆNOST ŠKOLOVANJA, STVARALAČKOG I KREATIVNOG ANGAŽOVANJA I ZAPOŠLJAVANJA**

PREVENCIJA ZLOUPOTREBE PAS

- ***<u>B POSEBNA PREVENCIJA</u>*:**
- **SPREČAVANJE NEPOVOLJNIH UZROKA ZAVISNOSTI PRE NJIHOVOG MOGUĆEG DEJSTVA NA POJEDINCE I DRUŠTVENE GRUPE U SLUČAJU VEĆEG RIZIKA ZAVISNOSTI U ODNOSU NA NJIHOV DRUŠTVENI STATUS, UZRAST I DRUGIH SOCIOPSIHOLOŠKA OBELEŽJA**
- **BLAGOVREMENO OTKLANJANJE VEĆ ISPOLJENIH TEŠKOĆA SOCIJALIZACIJE, ŽIVOTNIH I RAZVOJNIH PROBLEMA I PODRŠKA U KRIZNIM SITUACIJAMA.**

PREVENCIJA ZLOUPOTREBE PAS

- C) *SPECIJALNA PREVENCIJA*

- USLOVi ŽIVOTA MLADIH I POSEBNO ZAVISNIKA OD DROGA,

- NEGOVANJE ODNOSA ZAVISNIKA SA PORODICOM, VRŠNJAČKIM GRUPAMA, MIKROSOCIJALNIM OKRUŽENJEM;

- PODSTICANJE POZITIVNIH STILOVA I NAČINA ŽIVOTA;

- PROMENA DOKTRINE, NAČINA I USLOVA RESOCIJALIZACIJE I REHABILITACIJE ZAVISNIKA I POSEBNO METODOLOGIJE RADA SA ZAVISNIČKIM GRUPAMA I POTKULTURAMA.

- **Dva osnovna cilja prevencije**:
- Smanjenje proizvodnje droga
- Smanjenje potražnje droga

- Redukcijom proizvodnje i prometa droga bavi se policija
- ***Preventivni zdravstveni programi se nalaze pred izazovom da smanje potražnju droga na ulicama***

SAVREMENI NAČINI TRETMANA

TERAPEUTSKE ZAJEDNICE

VID POTPUNOG TERAPEUTSKOG OKRUŽENJA.

MODEL POČIVA NA FILOZOFIJI SAMO-POMOĆI I UZAJAMNE ZAŠTITE.

PORED PROFESIONALNOG OSOBLJA RAZLIČITIH STRUKA UKLJUČUJE BIVŠE ZAVISNIKE KAO DEO SISTEMA ZA PODRŠKU I REHABILITACIJU.

TIPOVI TRETMANA

A) **<u>LEČENJE ZAVISNIKA</u> OD DROGA: DOBROVOLJNO (MERA BEZBEDNOSTI) I ODVIJA SE U PSIHIJATRIJSKIM USTANOVAMA PRIMENOM ODREĐENOG TIPA MEDICINSKO-PSIHOLOŠKO-SOCIJALNE METODOLOGIJE LEČENJA I REHABILITACIJE.**

-programi supstitucije (metadon, buprenorfin, morfin)-niskopražni i visokopražni

TIPOVI TRETMANA

B) OBAVEZNO LEČENJE KAO MERA BEZBEDNOSTI

C) KAŽNJAVANJE :

NEOVLAŠĆENA PROIZVODNJA I STAVLJANJE U PROMET OPOJNIH DROGA I OMOGUĆAVANJE UŽIVANJA OPOJNIH DROGA. MEĐUTIM, OVIM LEGALNIM ZABRANAMA MOŽE SE DELOVATI NA KLJUČNE UZROKE NARKOMANIJE.

smernice

- Neophodno je napraviti preventivne programe namenjene mladima / Razviti preventivne programe sa ciljem prevencije zlouporebe marihuane i drugih „klubskih doga„
- Dati značaj ranom otkrivanju
- Privući u programe lečenja zavisnike koji zloupotrebljavaju ostale droge
- Volonterski modeli (vršnjačka edukacija, amaterska pozorišta itd.)
- Rad sa decom u predškolskim ustanovama
- Senzibilizacija zdravstvenih radnika za rad sa adolescentima i karateristikama adolsecentnog perioda-edukacija, tribine, predavanja
- Obuka nastavnika u školama za preventivni rad
- Javne manifestacije i performansi na javnom mestu, mediji, promotivni i edukativni materijal
- Uključivanje lokalne zajednice

- **“Nacionalni program za sprečavanje zloupotrebe droga i alkohola”** izradio *više vodiča dobre prakse* sa temama o supstitucionoj terapiji Metadonom, o lečenju overdoze i apstinencijalne krize zavisnika od opijata, o lečenju zloupotrebe marihuane, ekstazija, kokaina i drugih sintetičkih droga
- Širi se mreža i edukacija zdravstvenih radnika za lečenje zavisnika
- Sprovode se različiti programi kako bi se što više zavisnika privuklo u tretman, da što manje njih ostane na ulici
- Zemlje sa dobrim programima lečenja uspele su da privuku više od 70% zavisnika

- Nacionalna strategija usvojena od strane Vlade Republike Srbije
- 4 regionalna centra: Beograd, Novi Sad, Kragujevac, Niš
- Zajednički rad regionalnih centara se objedinjuje u Republičkoj stručnoj komisiji, a podaci se skupljaju i interpretiraju u Institutu za javno zdravlje u Beogradu
- Postoji nedostatak intersektorske saradnje, ne samo u koordinaciji svih segmenata društva, nego i u sadržaju i vizijama različitih društvenih institucija u borbi protiv droga

- **Cilj**: smanjiti broj zavisnika ili bar smanjiti štetne posledice nastale zloupotrebom droga (kriminal, zaraženost HIV-om, Hepatitisom C, prostitucija, smrtnost od overdoze)
- Najveći uticaj o formiranju javnih stavova o zavisnicima imaju mediji
- ¾ krivičnih dela razbojništva i kradja čine zavisnici
- 80% zatvorenika pre pritvora je bilo zavisno od alkohola i droga
- Zatvor je značajno mesto za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju zavisnika (od 2005. g. ambulanta za lečenje zavisnika u Okružnom zatvoru u neposrednoj povezanosti sa gradskim institucijama, Metadonskim centrom, Odeljenje za bolesti zavisnosti, Cerntrima za supstitucionu terapiju u Domu zdravlja)

- Prema rasprostranjenosti, uzrocima i posledicama, zavisnost od alkohola i droga je primarno društveni problem (socijalno-patološka pojava), a sekundarno medicinski, odnosno psihijatrijski
- *Medicini i psihijatriji pripada onaj deo narkomanije koji ima karakteristike bolesti, bolesti zavisnosti*
- Zavisnost od droga pripada medicini **zbog telesnih i psihičkih oštećenja kao posledica hronične intoksikacije**
- **Žudnja za drogom** potiskuje i menja sve psihičke funkcije, osećanja, moral, odgovornost, vrednosne sisteme i podstiče one osobine koje služe zadovoljenju žudnje - manipulativnost, pasivnost, nestrpljivost, bezobzirnost, egocentričnost, hedonizam

- Veoma često su psihički poremećaji, poremećaji ličnosti, afektivni poremećaji, ređe mentalna zaostalost i teže duševne bolesti osnovni činioci u nastanku ili etiopatogenezi zavisnosti
- Termin *narkomanija* je neprikladan i ne upotrebljava se u MKB-X jer većina PAS nema narkotičko dejstvo, ali se koristi u značenju **zavisnosti od droga, stanja periodične ili hronične intoksikacije prirodnim ili sintetskim PAS, izazvano njihovim ponovnim uzimanjem**
- Termin **„droga“** neadekvatan, mada ga koriste i laici i profesionalci umesto termina psihoaktivna supstanca (**PAS**)

Metode rada:

- Formiranje mreže i odbora za pojedina pitanja promocije zdravlja

- Izrada programa edukacija edukatora za sprovođenje zdravstvenovaspitnog rada,

- Mobilizacija zajednice za razvijanje partnerskih odnosa sa državom u cilju efikasnije primene mera promocije zdravlja,

- Stvaranje "kritične mase" za prihvatanje novih mera,

- Planiranje edukativnih situacija kroz metode aktivne nastave, rad u maloj grupi (redukovanje štetnih navika i rizičnog ponašanja, metod životne demonstracije, individualni rad u savetovalištu.

ULOGA
ZDRAVOG ŽIVOTNOG STILA
U PREVENCIJI PAS

1. PRAVILNA ISHRANA
2. FIZIČKA AKTIVNOST
3. KONTROLA STRESA
4. BITI SLOBODAN OD PAS
5. OPŠTA I LIČNA HIGIJENA
6. PREVENCIJA AIDS I PPD

RAZVIJANJE MEĐURESORNE SARADNJE

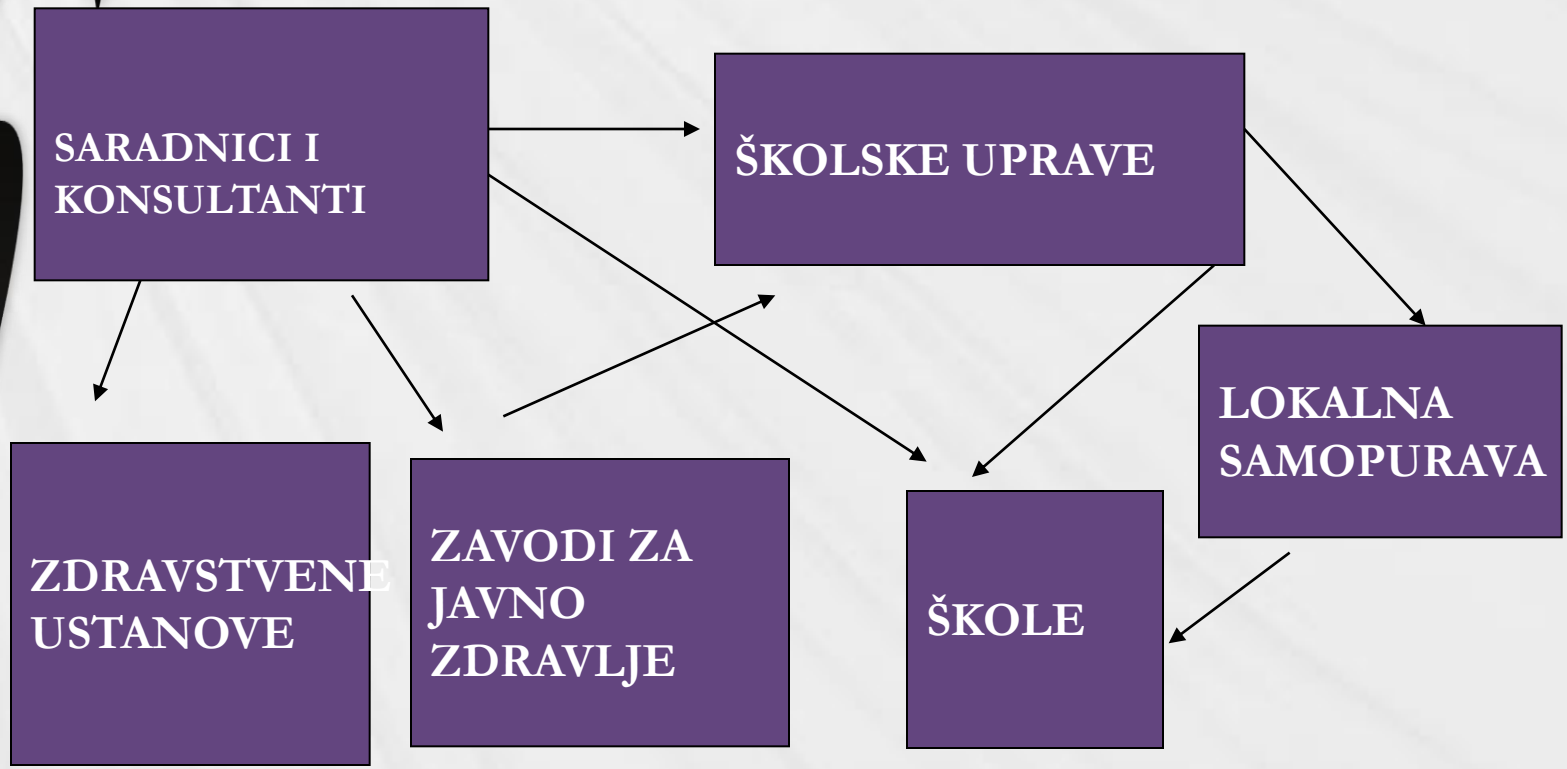

KO JE PODRŠKA?

Školske uprave

Lokalne samouprave
Kancelarije
za mlade

Zavodi
za javno
zdravlje

Škole
koje realizuju
program

Mediji

Regionalni
centri
za
stručno
usavršavanje

NVO

Savez učitelja
Republike Srbije

PARTNERSTVO

JE KLJUČNA STRATEGIJA ZA EFIKASNU PROMOCIJU ZDRAVLJA

Školska nastava i njena organizacija mogu značajno uticati na psihofizički razvoj i zdravlje dece.

PARTNERSKI ODNOSI IZMEĐU:

Nastavnika

Roditelja

Lekara

Zajednice

treba da budu prilagođeni

uspešnom odrastanju dece.

21/10/2005 13:43:04

Strategija

Ciljevi:

- Koordinacija (Vlada, MZ, RSK)
- Smanjenje ponude (policija, sudstvo, carina, min. finansija)
- Smanjenje potražnje (zdravstvo, socijalni rad, prosveta, civilni sektor)
- Informisanje, evaluacija i istraživanja (RZZJZ Batut)
- Međunarodna saradnja

http://www.unicef.org/ceecis/hiv_aids_14901.html

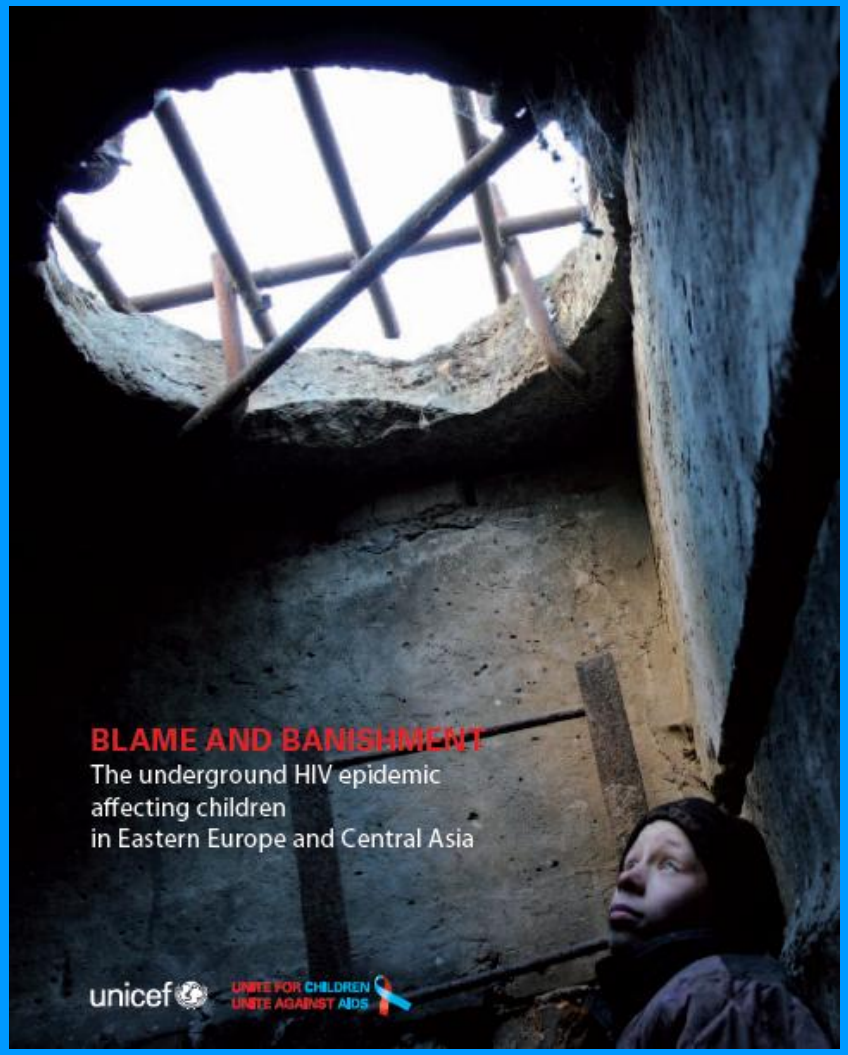

Ујединимо се за децу

unicef